

L'experiència –i algunes enquestes– mostra que una bona part –sinó la majoria– de persones de ciències té un interès –en alguns casos, apassionat– per la cultura de lletres. Per què els casos inversos són més escassos i per què els qui no volen saber res de les ciències es mostren dialècticament tan agressius seria una cosa a estudiar, però que probablement té a veure amb els adjectius del començament.

Les polèmiques creades per l'espanyolisme recalitrant i medieval serveixen de símil per a la discussió ciències-lletres. Quan Gala es queixa que a Catalunya tingui més èxit el teatre en polonès que no pas en castellà el que vol dir és que per a ser cosmopolita n'hi ha prou de veure teatre en castellà, com a Madrid, però és insuficient de veure teatre en italià, francès o unes altres llengües, si el castellà no hi té la presència que ell desitjaria.

Alguna gent de lletres fan un raonament semblant, si bé no sempre explícit: es pot

ser culte sabent només literatura, art o història i sense saber ni un borrall de ciències, però la inversa no és certa.

Quan Mendoza diu que Catalunya ja és massa respectada, indica que quatre concessions mínimes ja haurien de ser suficients perquè no ens queixéssim. Quan gent de lletres diu que els científics ja ho tenen tot: atenció pública, pressupost, utilitat social, respecte i autoritat, ensenyen dues coses. L'una, que talment com Mendoza es pensa que a Catalunya tenim els millors aeroports i carreteres, alguns es creuen que la ciència té la màxima promoció –no deu ser pas en el nostre àmbit cultural–. I, segona, reconeixen implícitament el pes preminent de la ciència en el canvi social, econòmic i cultural que vivim des del segle XV i particularment des del XVIII –raó de més per a lamentar l'escàs interès que hi tenen.

Finalment, quan es constata que a Catalunya es troben diaris castellans –a més

de francesos, italians i molts altres– i que per Espanya costa de trobar diaris catalans, es descriu que el desconeixement és unidireccional. Igualment, els de lletres que mai no llegeixen res de ciències –aclaparadorament més nombrosos que no el cas invers– mostren que la manca de ganes d'acostar totes dues cultures es troba sobretot en un dels dos costats.

Jorge Wagensberg sempre explica el ridícul del professor de física que pretenia no saber qui era Julio Iglesias per mostrar com estava de concentrat en la seva feina. També hi ha gent que sembla haver fet un “vot d'ignorància científica” i que fuig dels actes on se'ls podria enganyar alguna noció sobre l'impacte de la ciència en la societat. Curiosament, enginyosos ironitzadors del nacionalisme espanyol cauen, tristament, en els tòpics que critiquen i s'apliquen a separar cultures per comptes de buscar-hi punts d'encontre.

Xavier Duran

Moments crítics

El col·lectiu País Valencià i Democràcia naix, segons Gustau Muñoz, un dels seus impulsors, per fomentar el diàleg entre els diferents sectors progressistes.

Un grup ampli i plural de valencians, alguns independents i d'altres amb adscripció de partit, però a títol individual, procedents del món cultural, universitari, professional i dels moviments cívics i socials, s'ha constituït en col·lectiu d'opinió amb la finalitat explícita de recuperar l'esperit de reflexió compartida i de mobilització unitària, a partir del convenciment que ens trobem en un moment crític per al futur d'aquest país.

En constitueix la base, sintetitzada en el document fundacional, un conjunt de conviccions comunes –la voluntat de treballar per la reconstrucció nacional, el compromís amb les llibertats, l'aposta per una societat solidària– i un diagnòstic, compartit així mateix en les seues grans línies, de la situació actual i de la disjuntiva històrica

Acte de presentació del col·lectiu. Es va fer el passat 17 d'octubre.

que fa crític el moment present.

No es pot comprendre la realitat valenciana si s'oblida l'existència d'un conflicte civil latent que dificulta enormement l'articulació sociopolítica del país i que pesa com una llosa en les seues perspectives de futur. Aquest conflicte, el pretén eter-

nitzar una dreta de la qual el mínim que es pot dir és que s'identifica molt poc amb els valors de la il·lustració. És una dreta que basa hegemonícament la seua acció en la deslegitimació permanent de la raó, el localisme excoent i exacerbant, la defensa de l'aberració en temes lingüístics i culturals i la intolerància ideològica. Aquest país sols pot tenir un futur digne si el conflicte entra en una via de civilització basada en el reconeixement dels valors de racionalitat, tolerància i progrés. Si el bloc social

majoritari és capaç de fer valdre totes les seues raons i potencialitats, de rearmar-se moralment, de defugir falses eixides i vies mortes.

La hipòtesi de l'accés d'aquesta dreta al govern de la Generalitat causa, justificadament, una profunda preocupació. Per-

què això conduiria, sens dubte, a empitjorar fins a límits insuportables els elements negatius de la realitat política i cultural actual –que n'hi ha, i cal superar-los– i a eliminar de soca-rel els elements positius –que també n'hi ha, i cal reconèixer-los–, a anorrear els avenços aconseguits en un llarg i contradictori procés de normalització, regeneració i modernització que arranca de la transició i de la implantació de l'autonomia.

País Valencià i Democràcia naix amb la

voluntat de promoure una renovació d'idees, propostes i iniciatives per a preparar –davant l'amenaça d'involució en aspectes molt sensibles com la cultura, l'educació, la sanitat, el medi ambient o les llibertats– un futur millor. Comparteix també la preocupació pel context espanyol, caracteritzat per una exacerbada agressivitat ideològica de la dreta més tradicional.

El seu objectiu, en definitiva, és fomentar la capacitat d'anàlisi i de diàleg entre els diferents sectors del bloc progressista;

posar en primer pla allò que uneix persones i forces de diferent adscripció quant a visió del país, de les llibertats i de la democràcia; generar idees, propostes i pronunciaments que puguen compartir forces diverses; contribuir a dinamitzar els moviments polítics, socials i culturals amb un conjunt de reflexions sobre la societat valenciana que servesquen per a l'acció. No és cap exageració dir que la societat valenciana es juga el seu futur en els pròxims mesos.

Gustau Muñoz

Especular o produir

Muriel Casals analitza per què l'estratègia econòmica de Javier de la Rosa ha fracassat: es basava en l'especulació i no en la producció de béns i serveis.

Quan el desenvolupament del capital d'un país esdevé un subproducte de les activitats d'un casino, és probable que el procés es faci malament". Trobem aquesta frase en el llibre, publicat l'any 1936, amb què J. M. Keynes va provocar una revolució en l'anàlisi del capitalisme. Des d'aleshores disposem de força més elements per reflexionar sobre l'origen i les causes de la creació de riquesa, el tema que ha interessat els economistes desde A. Smith.

Sabem que en el procés de presa de decisions d'inversió, és a dir, en totes aquelles decisions que impliquen destinar una part de l'estalvi disponible a l'adquisició d'algun tipus de capital, hi són presents dues actituds, dues menes d'activitat: l'esperit d'empresa i l'esperit d'especulació.

L'activitat d'empresa consisteix a preveure quin serà el rendiment probable dels béns de capital al llarg de la vida d'aquests béns com són les màquines, els edificis industrials, les primeres matèries, a partir dels quals s'espera obtenir una certa quantitat de producte. La previsió no és fàcil, cal tenir en compte què passarà en el mercat del producte quan aquest estarà disponible per a la venda i cal tenir també en compte quina serà la vida del capital comprat sabent que l'envel·liment de les màquines depèn del fenomen de l'obsolescència.

L'activitat d'especulació surt de l'esfera productiva i situa el sistema financer en el primer pla. El que importa no és el que passarà amb el producte que la inversió ha de generar sinó que es tracta de pre-

De la Rosa. L'últim cas d'especulació.

veure la psicologia dels agents que compren i vénen drets de propietat sobre el capital. Saber a quin preu es podrà vendre, en el mercat de capitals, un paper que representa uns drets sobre els rendiments d'un estoc de béns de capital.

L'enriquiment de persones com el senyor Javier de la Rosa, però també de molts petits especuladors, depèn del fet que a la Borsa hi hagi algú disposat a comprar i a pagar bé, els títols de propietat que els primers hi van a vendre. Aquí entra en escena una racionalitat que té més a veure amb el joc en un casino que amb l'esperit empresarial. Del que es trac-

ta és de crear un clima favorable a l'augment del preu del paper que es vol vendre, o si se suposa que el preu de les accions baixarà, aconseguir vendre-les abans que els altres ho hagin descobert. Alguns guanyen i alguns altres perden diners d'aquesta manera.

Qualsevol persona raonable tendeix a pensar que la participació en el rendiment d'un capital hauria de dependre del funcionament de l'empresa o empreses en què s'hagi invertit aquest capital. La lectura de les pàgines d'economia dels diaris i la crònica social ens mostra que no és sempre així. En el cas que ocupa la informació d'aquests dies és, de fet, el contrari; els negocis de De la Rosa que consistien a comprar i vendre empreses, a fer projectes que sovint no es realitzaven, no han portat res a vendre al mercat de béns i serveis. Les operacions es feien en el nivell de les finances, no en el de la realitat econòmica. A la llarga, no han sortit bé.

I és que uns quants especuladors movent-se com bombolles dins d'un corrent ferm d'empresa pot no ser dolent; però si l'esperit d'empresa queda com una bombolla atrapada en un món d'especulació, la situació pot ser greu. L'eufòria especulativa viscuda durant la darrereria dels anys 80 havia fet creure que l'enginyeria financera, que pot ser una font de diners, era també una font de riquesa. Potser ara tornem a adonar-nos que la riquesa té a veure amb els enginyers: però amb els enginyers de sempre, els que són a les fàbriques. Amb els treballadors i amb els empresaris.

Muriel Casals